

*Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Факультет післядипломної освіти та довузівської підготовки
Кафедра охорони праці та цивільної безпеки*

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ
«ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»**

Укладачі:

к.с.-г.н., доц. А. О. Аннамухаммедов

к.б.н., ас. Л. А. Васільєва

ас. Н. В. Буханевич

Житомир-2012

УДК 331.45
ББК 65.247
169

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Житомирського державного університету імені Івана Франка
від _____ протокол № _____

Рецензенти:

Ковтун Т. І. - кандидат біологічних наук, доцент кафедри охорони праці та безпеки життєдіяльності Житомирського національного агроекологічного університету.

Поліщук Н. М. - методист лабораторії біології Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Стадниченко А. П. - доктор біологічних наук, професор кафедри зоології Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять з дисципліни «Охорона праці в галузі» / **Аннамухаммедов А. О., Васільєва Л. А., Буханевич Н. В.** - Житомир: Вид-во ЖДУ, 2012. - 24 с.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять з дисципліни «Охорона праці в галузі» включають програму, теми та питання лекційної та практичної частин дисципліни, завдання та рекомендації до організації самостійної роботи, завдання, вимоги та критерії оцінювання підсумкової модульної контрольної роботи, екзамену. Рекомендовано для студентів вищих навчальних закладів.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розподіл навчального часу за темами.....	5
Рекомендації до організації самостійної роботи.....	6
Змістовний модуль 1. Організація забезпечення професійної безпеки та гігієни праці в галузі.....	7
Питання до самостійної підготовки.....	11
Перелік індивідуальних завдань.....	12
Завдання до підсумкової модульної роботи.....	15
Вимоги та завдання до екзамену.....	17
Критерії оцінювання.....	20
Література.....	21

ВСТУП

Програму нормативної дисципліни «Охорона праці в галузі» складено відповідно до Типової навчальної програми з урахуванням місця та значення дисципліни за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою спеціаліста.

Метою викладання дисципліни «Охорона праці в галузі» є формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці.

По завершенню вивчення курсу студенти повинні знати:

- основні міжнародні норми з охорони праці;
- основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі;
- основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП);
- особливості травматизму та професійних захворювань в галузі;
- особливості розслідування нещасних випадків;
- основні вимоги до гігієни праці;
- основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах;
- особливості соціального страхування від нещасного випадку та професійного захворювання.

По завершенню вивчення курсу студенти повинні **уміти**:

- враховувати положення законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці при виконанні роботи та управлінні;
- організовувати діяльність колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці;
- здійснювати вибір оптимальних умов і режимів праці;
- управляти діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків, професійних захворювань;
- брати участь у проведенні розслідування нещасних випадків, аварій та професійних захворювань;
- розробляти та проводити заходи щодо усунення причин нещасних випадків;
- надавати допомогу та консультації працівникам з практичних питань безпеки праці;
- контролювати виконання вимог охорони праці в організації.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ

№	Теми	Всього	Аудиторні заняття		Самостійна робота	Форма контролю
			лекції	практичні		
Змістовний модуль 1. Організація забезпечення професійної безпеки та гігієни праці в галузі						
1.	Міжнародні норми і законодавство України в галузі охорони праці. Система управління охороною праці у галузі.	8	2	2	4	
2.	Травматизм та професійні захворювання у галузі. Розслідування нещасних випадків.	10	2	4	4	
3.	Гігієна праці, виробничі санітарія. Основні заходи пожежної профілактики.	10	2	4	4	
4.	Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання.	8	2	2	4	
	Всього	36	8	12	16	екзамен

РЕКОМЕНДАЦІ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- опрацювання питань, винесених на самостійне опрацювання;
- підготовка рефератів;
- підготовка повідомлень до практичних робіт;
- підготовка та оформлення схем;
- підготовка до підсумкової модульної роботи;
- систематизація вивченого матеріалу перед екзаменом, підготовка до екзамену.

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Необхідно розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття, скористувавшись літературою, що зазначена у рекомендаціях. Доцільним буде складання плану відповіді на кожне питання та визначення основних понять, які необхідно засвоїти. Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу можна скласти короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.

Підготовка рефератів передбачає глибокий та детальний аналіз проблеми, винесеної у темі реферату. Перш за все необхідно ознайомитись з вимогами до реферату, підібрати літературу, у якій розкривається тема, далі скласти план реферату. Після опрацювання літературних джерел варто систематизувати опрацьований матеріал відповідно до плану реферату, дати власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми. Завершальним процесом є оформлення роботи згідно вимог та підготовка усної доповіді на практичне заняття.

Виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань передбачає детальний аналіз проблеми, використовуючи додаткову літературу. Відповідно до свого варіанту (варіант вказує викладач) необхідно підібрати ситуаційні задачі, літературу, яка стосується завдання. Не зайвим буде складання плану відповіді. Після опрацювання відповідної літератури необхідно систематизувати опрацьований матеріал та лаконічно дати обґрунтовану відповідь на питання.

Підготовка до підсумкової модульної роботи (ПМР) та екзамену має на меті узагальнення та систематизацію знань з дисципліни у цілому.

Порядок виконання

- Ознайомтеся з переліком питань та завдань до ПМР або екзамену.
- Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки.
- Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.
- Визначте рівень знань з кожного питання.
- Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або виконайте практичне завдання.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Організація забезпечення професійної безпеки та гігієни праці в галузі

- Умови автоматичного одержання оцінки за модуль: відвідати 5 практичних занять (з 6 практичних занять);
- одержати 6 оцінок (з 7 можливих).

Обов'язкові види робіт:

- опрацювати питання з плану практичного заняття;
- виконати завдання практичного заняття, оформивши їх відповідним чином;
- опрацювати питання для самостійного вивчення;
- виконати індивідуальне семестрове завдання.

Види робіт на вибір:

- реферат (готує один студент з академічної групи на одне заняття).

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

Тема 1. МІЖНАРОДНІ НОРМИ І ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В ГАЛУЗІ

1. Стан безпеки праці у світі та Україні.
2. Міжнародні організації у сфері охорони праці.
3. Соціальний діалог в Україні.
4. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці.
5. Система управління охороною праці в галузі (СУОПГ).
6. Служба охорони праці.

Тема 2. ТРАВМАТИЗМ ТА ПРОФЕСІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ У ГАЛУЗІ. РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

1. Травматизм та професійні захворювання.
2. Професійне вигорання.
3. Розслідування та облік нещасних випадків.
4. Заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності.

Тема 3. ГІГІЄНА ПРАЦІ ТА ВИРОБНИЧА САНІТАРІЯ. ОСНОВНІ ЗАХОДИ ПОЖЕЖНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ

1. Загальні вимоги до безпеки у галузі.
2. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці.
3. Обладнання робочого місця.
4. Пожежна безпека. Порядок дій у разі виникнення пожежі.
5. Забезпечення безпечної евакуації персоналу.

Тема 4. ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ТА ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА СТАНОМ ОХОРОНИ ПРАЦІ. СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ

1. Органи державного нагляду за охороною праці.
2. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання.
3. Фонд соціального страхування від нещасних випадків..
4. Права та обов'язки застрахованої особи.
5. Права та обов'язки роботодавця як страхувальника.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. МІЖНАРОДНІ НОРМИ І ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В ГАЛУЗІ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1. Аналіз співробітництва України з МОП та ЄС

1. Міжнародні організації у сфері охорони праці.
2. Основні Конвенції МОП з охорони праці.
3. Соціальний діалог в ЄС та Україні.
4. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці.
5. Система управління охороною праці в галузі (СУОПГ).
6. Організація роботи з охорони праці в галузі.

6. Служба охорони праці.

Завдання для самостійної роботи

Опрацювати питання.

1. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність».
2. Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності».
3. Планування заходів з охорони праці. Види планування та контролю стану охорони праці.
4. Організаційна та функціональна структури СУОПГ.
Підготувати реферат (теми рефератів: 1,2).

**Тема 2. ТРАВМАТИЗМ ТА ПРОФЕСІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ
У ГАЛУЗІ. РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ**

**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2. Методи аналізу, прогнозування,
профілактики виробничого травматизму та професійних
захворювань**

1. Травматизм на виробництві.
2. Професійні захворювання.
3. Професійне вигорання.
4. Профілактика професійних захворювань.

Завдання для самостійної роботи Опрацювати питання.

1. Розслідування професійних захворювань.
2. Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.
Підготувати реферат (теми рефератів: 3-7).

**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3. Розслідування нещасних
випадків**

1. Мета і завдання розслідування нещасних випадків.
2. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань.
3. Спеціальне розслідування нещасних випадків.
4. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи.

Завдання для самостійної роботи

Опрацювати питання.

1. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій.

Виконати індивідуальне завдання (розв'язати ситуаційну задачу).
Підготувати реферат (теми рефератів: 8-15).

Тема 3. ГІГІЄНА ПРАЦІ ТА ВИРОБНИЧА САНІТАРІЯ. ОСНОВНІ ЗАХОДИ ПОЖЕЖНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4. Ергономічні вимоги до організації робочого місця

1. Загальні вимоги до безпеки у галузі.
2. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці.
3. Вимоги безпеки до розміщення обладнання.
4. Утримання робочого місця.
5. Режим праці.
6. Важкість праці. Динамічні, статичні навантаження.

Завдання для самостійної роботи

Опрацювати питання.

1. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря
робочої зони.

2. Важкість праці: динамічні, статичні навантаження.

Напруженість праці.

3. Увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна та
інтелектуальна напруженість, монотонність праці.

Підготувати реферат (теми рефератів: 16-21).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5. Розробка заходів пожежної профілактики на характерному галузевому об'єкті

1. Пожежна безпека.
2. Порядок дій у разі виникнення пожежі.
3. Забезпечення безпечної евакуації персоналу.
4. Пожежна сигналізація і зв'язок.
5. Засоби гасіння пожеж.
6. Первинні засоби пожежогасіння.

Завдання для самостійної роботи

Опрацювати питання.

1. Пожежна безпека технологічного устаткування,
електрообладнання, систем опалення, вентиляції.

2. Державний пожежний нагляд. Підготувати
реферат (теми рефератів: 22-36).

**Тема 4. ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ТА ГРОМАДСЬКИЙ
КОНТРОЛЬ ЗА СТАНОМ ОХОРОНИ ПРАЦІ. СОЦІАЛЬНЕ
СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ ТА
ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ**

**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6 Порядок визначення розмірів
виплат фонду при нещасному випадку на виробництві**

1. Органи державного нагляду за охороною праці.
2. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання.
3. Фонд соціального страхування від нещасних випадків..
4. Права та обов'язки застрахованої особи.
5. Права та обов'язки роботодавця як страхувальника.

Завдання для самостійної роботи

Опрацювати питання.

1. Держгірпромнагляд.
2. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері охорони праці.
3. Види страхування.
4. Страховий ризик і страховий випадок.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях

Методика аналізу стану умов праці в лабораторії під час виконання дипломної роботи, моніторинг небезпек, які можуть виникнути під час виконання роботи. Обґрунтування організаційно-технічних заходів з охорони праці під час роботи в лабораторії та впливу виробничої діяльності на навколишнє середовище. Підготовка розділу дипломної роботи «Безпека життєдіяльності та охорона праці». Організація наукових досліджень та основні наукові проблеми в галузі охорони праці. Наукова база охорони праці. Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці, галузеві науково-дослідні інститути з питань охорони праці, відділи та лабораторії з питань охорони праці галузевих науково-дослідних інститутів. Кафедри охорони праці та інші підрозділи вищих навчальних закладів Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого

середовища. Загальнодержавна (національна), галузеві, регіональні програми. Аналіз професійного та виробничого ризиків. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та професійної захворюваності. Мета і методи аналізу. Використання статистичної звітності і актів розслідування нещасних випадків і професійних захворювань у аналітичній роботі. Показники частоти та тяжкості травматизму. Автоматизовані системи управління охороною праці, обліку, аналізу та дослідження травматизму. Вимоги безпеки до лабораторних приміщень та обладнання для наукових досліджень. Чинники, які враховують під час визначення статусу об'єкта господарювання щодо його підвищеної небезпеки. Методика ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки. Пожежна сигналізація і зв'язок. Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі.

ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Чи має право інженер з охорони праці підприємства накладати штрафи на працівників, які порушують вимоги нормативних актів про охорону праці?
2. За усним дозволом керівника працівник з родинних обставин відлучився з роботи. За територією організації з ним стався нещасний випадок, внаслідок якого він став інвалідом. За якою формою складається акт у такому випадку?
3. Чи обов'язкова участь представників органу Держгірпромнагляду в комісії з перевірки знань посадових осіб?
4. Які передбачені заходи впливу на працівників, що навмисно ухиляються від проходження обов'язкових медичних оглядів?
5. У зв'язку з тимчасовим припиненням виробництва працівника відправляють додому. Під час проходження по території підприємства він вмирає. Чи повинно проводитися спеціальне розслідування такого випадку?
6. На яких працівників поширюються вимоги Типового положення про навчання з питань охорони праці по проходженню первинного, повторного, позапланового й цільового інструктажу з охорони праці?
7. Чи складається акт за формою Н-1, якщо працівник вийшов на роботу в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння й до нещасного випадку, який відбувся з ним, був відсторонений керівництвом від роботи?

8. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку робочий час в установі починається о 8-й годині. Працівник на території установи, по дорозі до свого робочого місця, о 7-й годині 45 хвилин вирішував робочі питання й з ним стався нещасний випадок (травма при падінні). Який, у цьому випадку, складати акт?

9. Соціальний педагог під час роботи був побитий п'яним пацієнтом (хуліган затриманий і провина його доведена правоохоронними органами). Чи правомірно рішення комісії з розслідування даного випадку не складати акт за формою Н-1 і не брати випадок на облік, а тільки сплатити потерпілому 100% середньомісячної заробітної плати за дні тимчасової непрацездатності через травму?

10. Яка роль органів державного нагляду за охороною праці в розгляді суперечок з питань встановлення факту нещасного випадку на виробництві?

11. Чи беруться на облік нещасні випадки, які відбулися на території підприємства після закінчення роботи (або до початку роботи) під час: керування особистим транспортом, ремонту особистого транспорту, проходження пішки?

12. В якому порядку проводиться перевірка знань посадових осіб і фахівців підприємства з питань охорони праці?

13. У робочий час працівник одержав травму, виконуючи роботу в особистих цілях, не використовуючи при цьому виробниче обладнання. Як розслідуються й чи беруться на облік такі нещасні випадки?

14. Працівник ухиляється від обов'язкової перевірки знань з охорони праці й позапланового інструктажу. Згідно зі ст. 20 Закону України «Про охорону праці» забороняється допуск до роботи осіб, які не пройшли інструктаж або перевірку знань з охорони праці. Якими правовими нормами варто керуватися при відстороненні від роботи такого працівника?

15. Територія установи розташована з обох сторін міської вулиці. Працівник у виробничих справах переходив вулицю по певному пішохідному переході, упав на слизькій поверхні й одержав травму. Чи має право державний інспектор по нагляду за охороною праці покласти відповідальність за технічний стан цього вуличного переходу на підприємство й вимагати сплати штрафу за нещасний випадок?

16. Чи враховується під час атестації робочих місць за умовами праці ступінь впливу шкідливих факторів на здоров'я працюючих, якщо вони використовують засоби індивідуального захисту?

17. При виконанні робіт без дозволу адміністрації та грубими порушеннями правил безпеки працівник одержав травму. Лікувальною

установою в крові потерпілого виявлено 0,5% етилового спирту. Чи підлягають такі випадки розслідуванню й обліку як виробничі?

18. Чи потрібно створювати на підприємствах, в установах і організаціях служби або посади фахівців з пожежної безпеки? Якщо такі посади не передбачаються, то ким повинні здійснюватися організація робіт і контроль з"а станом пожежної безпеки?

19. Чи класифікується як травма укусу малярійного комара, внаслідок чого працівник занедужав малярією й одержав **III** групу інвалідності?

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Міжнародне співробітництво у галузі охорони праці.
2. Роль трудового колективу у створенні безпечних умов праці.
3. Характеристика небезпечних психофізіологічних та шкідливих
4. Вплив втоми та стресу на безпеку праці.
5. Вплив шуму на організм людини.
6. Вібрація та її вплив на організм людини.
7. Захист від шуму та вібрації.
8. Дія електричного струму на організм людини.
9. Чинники, що впливають на тяжкість ураження струмом
10. Види електротравм.
11. Причини електротравм.
12. Засоби електробезпеки.
13. Класифікація приміщень за небезпекою електротравм.
14. Захист людини від перегрівання та переохолодження.
15. Показники тяжкості та напруженості трудового процесу.
16. Прилади для вимірювання параметрів мікроклімату.
17. Основні поняття та гігієнічні вимоги до виробничого освітлення
18. Класифікація виробничого освітлення.
19. Джерела світла та основні світлотехнічні прилади.
20. Іонізуюче випромінювання та його вплив на організм
21. Основні характеристики радіоактивного випромінювання.
22. Норми радіаційної безпеки
23. Гігієнічне нормування параметрів повітря робочої зони.

24. Заходи нормалізації мікроклімату.
25. Шкідливі речовини у повітрі робочої зони.
26. Гігієнічне нормування шкідливих речовин.
27. Методи боротьби з шкідливими речовинами, що потрапляють у повітря робочої зони.
28. Пилове забруднення повітря робочої зони.
29. Дія електромагнітного випромінювання на організм людини, його нормування.
30. Захист від електромагнітних випромінювань.
31. Електромагнітні випромінювання комп'ютера та портативного комп'ютера.
32. Безпечні рівні електромагнітного випромінювання.
33. Характеристика пожежо- та вибухонебезпечних приміщень.
34. Протипожежні перепони.
35. Протипожежне водопостачання.
36. Пожежний зв'язок і сигналізація.

ЗАВДАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ

РОБОТИ

I. Тестові завдання (20 завдань, за правильне виконання завдання - 1 бал). Максимальна кількість балів - 20.

Приклад тестового завдання:

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді

Відповідальність за правильне та своєчасне розслідування, облік нещасних випадків, складання актів несе:

- А) заступник керівника з адміністративно-господарської роботи,
- Б) працівник,
- В) керівник.

II. Теоретичні завдання (оцінюються від 0 до 30 балів).

Максимальна кількість балів - 30.

1. Міжнародні організації у сфері охорони праці: ООН, ЄС, МОП, МАГАТЕ, ВООЗ, СНД.
2. Соціальний діалог в Європейському Союзі та Україні.
3. Основні законодавчі та нормативно-правові акти про охорону праці.
4. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність».

5. Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності».
6. Система управління охороною праці в галузі (СУОПГ).
7. Планування заходів з охорони праці.
8. Організація роботи з охорони праці в галузі.
9. Служба охорони праці.
10. Травматизм та професійні захворювання.
11. Професійне вигорання.
12. Профілактика професійних захворювань.
13. Мета і завдання розслідування нещасних випадків.
14. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань.
15. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці.
16. Вимоги безпеки до розміщення обладнання.
17. Утримання робочого місця.
18. Раціональний режим праці психолога/соціального педагога.
19. Розробка інструкції з охорони праці для професії.
20. Пожежна безпека у навчально-виховному закладі.
21. Забезпечення безпечної евакуації учнів.
22. Первинні засоби пожежогасіння.
23. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання.

III. Професійно-орієнтоване завдання (оцінюються від 0 до 50 балів).
Максимальна кількість балів - 50.

1. Ви входите до складу служби охорони праці навчально-виховного закладу (організації). Складіть орієнтовний текст плану-пам'ятки з пожежної безпеки для учнів (працівників).
2. Ви керівник навчально-виховного закладу (організації). Поясніть обов'язки психологу/соціальному педагогу (заступнику керівника) щодо організації роботи з охорони праці у даному закладі (організації).
3. Ви член служби охорони праці навчально-виховного закладу (організації). Складіть орієнтовний план евакуації учнів (працівників) у разі виникнення пожежі.
4. Під час екскурсії учениця отримала обмороження кистей рук. Опишіть дії керівника групи та керівника навчально-виховного закладу, в якому навчається потерпіла.

5. Опишіть дії керівника у ситуації, коли стався нещасний випадок. За яких умов необхідне проведення спеціального розслідування нещасного випадку?
6. Ви член служби охорони праці навчально-виховного закладу (організації). Складіть раціональний режим роботи учня (працівника).
7. Ви керівник навчально-виховного закладу (організації). Опишіть власні обов'язки з організації роботи з охорони праці.
8. Ви член служби охорони праці навчально-виховного закладу (організації). Складіть раціональний режим роботи учня (працівника).
9. Ви керівник навчально-виховного закладу (організації). Опишіть власні обов'язки з організації роботи з охорони праці.
10. Проаналізуйте права та обов'язки осіб, які гарантовані конвенцією МОП (на прикладі однієї з конвенцій, ратифікованих Україною).

ВИМОГИ ДО ЕКЗАМЕНУ

- > Володіння теоретичним матеріалом з тем курсу.
- > Зараховано усі звіти за практичні заняття, передбачені робочою програмою та інструктивно-методичними матеріалами.

Структура екзаменаційного білету.

Екзаменаційний білет включає **три види** завдань.

I. Тестове завдання (максимальна кількість балів - 15).

Приклад тестового завдання:

Оберіть один із запропонованих варіантів відповіді Відповідальність за правильне та своєчасне розслідування, облік нещасних випадків, складання актів несе:

- А) заступник керівника з адміністративно-господарської роботи,
- Б) працівник,
- В) керівник.

II. Теоретичне питання (максимальна кількість балів - 35).

III. Практичне (професійно-орієнтоване) завдання (максимальна кількість балів - 50).

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

Теоретичні питання

1. Стан безпеки праці у світі та Україні.
2. Міжнародні організації у сфері охорони праці: ООН, ЄС, МОП, МАГАТЕ, ВООЗ, СНД.
3. Основні Конвенції МОП у галузі охорони праці.
4. Соціальний діалог в Європейському Союзі та Україні.
5. Основні законодавчі та нормативно-правові акти про охорону праці.
6. Система управління охороною праці в галузі (СУОПГ).
7. Планування заходів з охорони праці.
8. Фінансування робіт з охорони праці.
9. Організація роботи з охорони праці в галузі.
10. Служба охорони праці.
11. Травматизм та професійні захворювання.
12. Професійне згорання.
13. Профілактика професійних захворювань.
14. Мета і завдання розслідування нещасних випадків.
15. Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань.
16. Спеціальне розслідування нещасних випадків.
17. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи.
18. Загальні вимоги до безпеки у галузі.
19. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці.
20. Вимоги безпеки до розміщення обладнання.
21. Утримання робочого місця
22. Важкість праці. Динамічні, статичні навантаження.
23. Напруженість праці. Увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці.
24. Пожежна безпека.
25. Порядок дій у разі виникнення пожежі.
26. Забезпечення безпечної евакуації персоналу.
27. Пожежна сигналізація і зв'язок.
28. Засоби гасіння пожеж.
29. Первинні засоби пожежогасіння.

Практичні (професійно-орієнтовані) завдання

Максимальна кількість балів - 50.

1. Ви входите до складу служби охорони праці навчально-виховного закладу (організації). Складіть орієнтовний текст плану-пам'ятки з пожежної безпеки для учнів (працівників).
2. Ви керівник навчально-виховного закладу (організації). Поясніть обов'язки психологу/соціальному педагогу (заступнику керівника) щодо організації роботи з охорони праці у даному закладі (організації).
3. Ви член служби охорони праці навчально-виховного закладу (організації). Складіть орієнтовний план евакуації учнів (працівників) у разі виникнення пожежі.
4. Під час екскурсії учениця отримала обмороження кистей рук. Опишіть дії керівника групи та керівника навчально-виховного закладу, в якому навчається потерпіла.
5. Опишіть дії керівника у ситуації, коли стався нещасний випадок. За яких умов необхідне проведення спеціального розслідування нещасного випадку?
6. Ви член служби охорони праці навчально-виховного закладу (організації). Складіть раціональний режим роботи учня (працівника).
7. Ви керівник навчально-виховного закладу (організації). Опишіть власні обов'язки з організації роботи з охорони праці.
8. Ви член служби охорони праці навчально-виховного закладу (організації). Складіть раціональний режим роботи учня (працівника).
9. Ви керівник навчально-виховного закладу (організації). Опишіть власні обов'язки з організації роботи з охорони праці.
10. Проаналізуйте права та обов'язки осіб, які гарантовані конвенцією МОП (на прикладі однієї з конвенцій, ратифікованих Україною).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПМКР ТА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Вид завдання	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
Тестове	1 бал	Правильна відповідь на тестове завдання.
	6 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання.
<i>Максимальна кількість балів - 15 балів</i>		
Теоретичне	0-9 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необгрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
	10-16 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
	17-26 бали	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обгрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
	27-35 балів	Виклад матеріалу глибоко обгрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади. Відповідь стилістично та граматично правильна.
<i>Максимальна кількість балів - 35 балів</i>		
Професійно-орієнтоване	0-29 балів	Є суттєві помилки. Відповідь слабо аргументована.
	30-37 балів	Висвітлено частково матеріал. У звіті є незначні стилістичні та граматичні помилки.
	45-38 бали	Дещо порушено послідовність викладу матеріалу. Робота написана стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.
	50-46 балів	Висвітлено у повній мірі всі складові запитання. Відповідь аргументована. Робота написана стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.
<i>Максимальна кількість балів - 50 балів</i>		
Всього	100 балів	

ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Васильчук М. В., Вінокурова Л. Е., Тесленко М. Я. Основи охорони праці. — К.: Просвіта, 1997.
2. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.-Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. - К.: Знання, 2007. - 367 с.
3. Жидецький В. Ц., Джигирей В. С, Мельников О. В. Основи охорони праці. — Львів: Афіша, 1999.
4. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І. П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. - Суми: Університетська книга, 2009. - 540 с.
5. Катренко Л.А., Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти: Навч. Посібник. - Суми: Університетська книга. 2001.
6. Купчик М. П., Гандзюк М. П, Степанець І. Ф. та ін. Основи охорони праці. — К.: Основа, 2000.
7. Основи охорони праці: Підручник / За ред. проф. В.В.Березуцького - Х.: Факт, 2005. - 480 с.
8. Протоєрейський О. С, Запорожець О. І. Охорона праці в галузі: Навч. посіб. - К.: Книжкове вид-во НАУ, 2005. —268 с.
9. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. - 4-те вид., допов. і перероб. - К.: Університет «Україна», 2009. - 295 с.
10. Ткачук К. Н., Халімовський М. О, Зацарний В. В. та ін. Основи охорони праці: Підручник. - 2-ге вид., допов. і перероб. - К.: Основа, 2006. - 444 с.

Додаткова література

1. ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення».
2. ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.
3. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.
4. НПАОП 0.00-1.28-10 Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65
5. ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять».

6. Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.230-2007 ССБТ. Системи управління охороною праці. Загальні вимоги.
7. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджені Головою Держгірпромнагляду 7.02.2008 р.
8. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. № 559.
9. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».
10. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієні праці».
11. Міжнародний стандарт SA8000: 2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000: 2001 Social Accountability International.
12. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 - «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility.
13. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems - Requirements. Системи менеджменту охорони праці - Вимоги.
14. Міжнародний стандарт OHSAS 18002, Guidelines for the implementation of OHSAS 18001. Настанова по впровадженню OHSAS 18001.

Інтернет-ресурси

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
5. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».